

Любі друзі! Багато народів захоплюються героїзмом і мужністю українського народу. Тож, ми вже зараз повинні працювати для відбудови, щоб і надалі прославляти нашу неймовірну Батьківщину.

Знання - це наша сила!

Коли лунає сирена-направляйтесь в укриття! Бережіть себе!

Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта:

kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200, але не пізніше 20:00

Урок № 17

Дата: 25.10.2023

Тема: Піднесення національного руху на початку ХХ ст.

Мета: охарактеризувати піднесення національного руху на початку ХХ ст, розвивати аналітичне мислення; виховувати повагу до Батьківщини.

Хід уроку:

19 (6) квітня 1917р. У Києві відкрився національний конгрес, на якому УЦР затверджувалась як український парламент із 115 осіб. Головою УЦР було обрано М. Грушевського, його заступниками стали – В. Винниченко та С. Єфремов.

18 (5) травня 1917р. У Києві відкрився I Всеукраїнський військовий з'їзд, на якому було прийнято звернутися до Тимчасового уряду з вимогою про надання Україні автономії. Вже наприкінці травня делегація на чолі з В. Винниченком прибула до Тимчасового уряду щоб домогтися автономії України. Але Тимчасовий уряд заявив, що для цього треба скликати Всеросійські збори, які будуть приймати рішення, а на разі це не можливо.

Тим часом авторитет УЦР стрімко зростає серед населення, особливо після того як Рада селянських депутатів повним складом увійшла до УЦР. 18 (5) червня 1917р. Відбувся II Всеукраїнський військовий з'їзд, де і було прийнято I універсал УЦР, в якому проголошувалась автономія України, а УЦР вищим державним органом влади в Україні. Проголошення революційного за формою і змістом Універсалу викликало нову хвилю національного піднесення. Відтепер у Росії змушені були рахуватися з діями УЦР.

15 червня 1917 р. у Києві створено перший уряд під назвою Генеральний Секретаріат, який став виконавчим органом запровадження в життя рішень УЦР. Його очолив В. Винниченко, генеральними секретарями стали Х. Барановський (фінанси), С. Єфремов (міжнародні справи), С. Петлюра (військові справи), І. Стешенко (освіта), М. Стасюк (продовольчі справи), Б. Мартос (земельні справи).

Революційне піднесення поширилося на солдатські маси й сприяло зростанню їхньої національної свідомості. Зокрема, стала відбуватися «українізація» армії.

«Українізація» армії — процес утворення українських національних збройних формувань із частин російської армії в роки революції.

Центром українізації армійських частин став Київ. У роки війни тут проходив військову службу основоположник українського націоналізму М. Міхновський. Саме він першим висунув ідею створення українських національних збройних сил. За його ініціативою у березні на нараді представників київського гарнізону заснували «Український військовий клуб імені гетьмана Павла Полуботка» й ухвалили рішення розгорнути невідкладне формування української національної армії.

У квітні 1917 «Вільне козацтво» - добровільні військово-міліцейські формування в Україні, створені за територіальним принципом для охорони правопорядку та підтримки місцевої української влади.

Ці події дуже сильно занепокоїли Тимчасовий уряд, тому делегація від нього прибула у Київ для переговорів. Сторони зробили одна одній значні поступки, після чого 3 липня 1917 р. було проголошено II Універсалу у якому УЦР визнавалась крайовим органом Тимчасового уряду, вона

зобов'язувалась не проголошувати автономію України до скликання Всеросійських Установчих Зборів, а формування українських військових частин мало відбуватись під контролем російського командування.

У ніч з 4 (17) на 5 (18) липня 1917 р. Відбувся виступ «полуботківців» (вояків Другого українського імені гетьмана Павла Полуботка козацького полку та членів Українського військового клубу імені Полуботка) з метою проголошення незалежності України. Виступ мав соціальні та політичні причини. Вояки-полуботківці страждали від нестачі продовольства, медикаментів, поганих умов проживання. Політичними причинами заколоту стала нерішуча національна та військова політика Української Центральної Ради (незадовільняв її універсал зокрема). У вирі повстання опинилися понад 10 тисяч озброєних вояків та більша частина киян. Тим не менш, завдяки злагодженим та скоординованим діям Центральної Ради, виступ було придушено. «Самостійники» були ініціаторами цього повстання. Вважається, що ідеологом та натхненником виступу був сам М. Міхновський, хоча не існує жодного документу, який би це доказував.

Урок № 18

Дата: 25.10.2023

Тема: Піднесення національного руху на початку ХХ ст.

Мета: охарактеризувати піднесення національного руху на початку ХХ ст, розвивати аналітичне мислення; виховувати повагу до Батьківщини.

Хід уроку:

Те, що Тимчасовий уряд пішов на поступки Україні викликало обурення серед його членів, особливо у більшовиків. Досить скоро Тимчасовий уряд порушив попередні домовленості з УЦР. Таким чином, відносини між Центральною Радою і Тимчасовим урядом були напруженими. Крім того жодному із цих двох владних структур не вдалося налагодити ефективне керівництво (УЦР в Україні, а Тимчасовому уряду в Росії). Економічне становище погіршувалося, зростала соціальна напруга, загострювалася політична боротьба. 7 листопада (25 жовтня) 1917 р. під більшовицька партія на чолі з В. Леніним організувала збройне повстання, внаслідок якого було повалено Тимчасовий уряд і сформувався перший радянський уряд росії – совет народних комісарів (СНК).

Таким чином у Києві сформувалися три ворогуючі табори, які протистояли одне одному: прихильники повалення Тимчасового уряду, більшовики, УЦР. Ініціативу в подальших подіях проявили більшовики, які 29 жовтня 1917 р. розпочали в Києві збройне повстання. Спроби більшовиків поширити контроль на територію України підштовхнули Центральну Раду до більш рішучих дій. 7 листопада 1917 р. вона ухвалила III Універсал в якому йшлося: проголошення Української Народної Республіки (УНР) в складі федеративної демократичної росії; УЦР – вищий законодавчий, а Генеральний Секретаріат – вищий виконавчий орган УНР.

9 грудня (26 листопада) 1917 р. у Бахчисараї відкрився Курултай (з'їзд) кримськотатарського народу. На депутатські посади на демократичних засадах було обрано 76 осіб, серед них 4 жінки. Курултай розглянув питання про державний устрій Криму; взаємовідносини кримських татар із представниками інших національностей півострова; про форму і структуру кримськотатарського національного уряду. Учасники Курултаю сформували національний парламент – Меджліс – та уряд – Директорію у складі 5 осіб, проголосили утворення **Кримської Народної Республіки** та ухвалили Конституцію. У такому статусі – з національним кримськотатарським урядом та Радою народних представників, що діяла паралельно, Крим проіснував до кінця січня 1918 р., аж поки на його територію не вдерлися більшовики.

Номан Челебіджіхан — кримськотатарський політичний і державний діяч. Один з організаторів першого Курултаю (парламенту), перший голова уряду проголошеної в 1917 році Кримської народної республіки, перший муфтії мусульман Криму, Литви, Польщі і Білорусі.

Відомий також як Челебі Челебієв, саме так його ім'я було записано в офіційних російських документах. Слова його вірша кримськотат. «Ant etkenmen!» («Я присягнувся!») стали національним гімном кримських татар.

Делегати-більшовики переїхали до Харкова, де більшовики проголосили встановлення в Україні радянської влади. В грудні 1917 р. розпочалася війна між більшовиками та УЦР. Нерішуча внутрішня політика Центральної Ради підірвала її авторитет серед населення. Крім того, Центральна Рада довгий час недостатньо уваги приділяла розбудові національних збройних сил. Як наслідок, у першій половині січня вислані з Центральної Росії більшовицькі загони під командування В. Антонова-Овсієнка захопили всю Лівобережну Україну, а наприкінці місяця підступили під українську столицю. Загроза захоплення більшовиками України змусила УЦР 22 січня 1918 р. оприлюднити IV універсал, в якому Українська Народна Республіка проголошувалася самостійною, незалежною, вільною, суверенною державою.

29 січня 1918 р. відбувся бій під Крутами між советськими військами на чолі з М. Муравйовим та загonom українських добровольців, до складу якого входило біля 500 студентів, на чолі з сотником В. Омельчинком. Українські війська були розбиті.

На початку січня 1918р. більшовицькі війська увійшли до української столиці. Почалася перша радянська українізація українських земель. Проте УЦР не визнала нової влади у Києві і вирішила укласти угоду з країнами Четвертого союзу. Уже 27 січня (9 лютого) 1918 р. у Бресті був підписаний мирний договір. Згідно з його умовами Австро-Угорщина зобов'язувалась допомогти УНР у боротьбі з більшовиками. Східна Галичина й Буковина залишались у складі Австро-Угорщини, а УНР визнавалась незалежною державою, отже стала суб'єктом міждержавних відносин. Договір передбачав поставку в 1918 р. до Німеччини й Австро-Угорщини продовольства.

Питання для самоперевірки:

1. Чому советська влада, на вашу думку, швидко окупувала українські землі в 1917-1918?
2. У чому, на вашу думку, трагедія Крут?

Домашнє завдання: законспектувати матеріал з теми та дати відповідь на питання для самоперевірки

Рекомендована література: Історія України. Сорочинська : підручник. - К: ЦУЛ, 2019; Історія України. Гісем О. В. : підручник . – Київ: Кондор, 2019

Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта:

kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200, але

не пізніше 20:00